

פרפראות פאר

פרשת תזריע חודש מילה תשפ"ב

מפרשת השבוע

ומהפטרות

השבוע למידיים

בתר עניא אזלא

עניותא

פרפראות פאר

מפרשת השבוע ומהפטרת השבוע למידים בתר עניא אזלא עניותא אות ג'

מפתח תזריע חודש עניני מילה תשפ"ב

כב, לידת הגאולה תבוא ע"י הכשת הנחש
עמלק
כג, הגאולה בימי מרדכי ואסתר היתה ע"י
הכשת הנחש כגאולתה של האילה
כד, ביאור שוחט השור, וכשר שבטבחים
שותפו של עמלק, מהר"ר יהונתן
כה, ראש חודש ומיתת צדיקים
כו, החודש הזה לכם, ראש חדשים כיצד
יוצאת השמש להאיר על הארץ, בשמחה או
ביסורים
כז, ראש חודש לנשים
כח, סדר יוצר לפרשת החודש

א, נגעי הגוף באים מהתגברות היסודות אש
רוח מים עפר
ב, ז' מיני נגעים הם כנגד ז' מיני עבירות
ביאור המהרש"א
ג, מפרשת השבוע ומהפטרת השבוע למידים
בתר עניא אזלא עניותא
ד, יש לבאר בדרך צחות בתר עניא אזלא
עניותא דילפינן מביכורים
ה, מובטח אני שאין זה בתוך ביתי מכוון
לטמא טמא יקרא עולת אהרן
ו, צווחה זה גחזי ובכך מבואר מובטח אני
שאינן זה בתוך ביתי
ז, בזכר שמחים יותר כי לא יהיה לו צער
לידה מהרש"א
ח, כמה טוב נגרם לאדם ע"י ששמחים בו
וח"ו בהיפך
ט, עניני מילה, האם הברית נעשה בשביל
אליהו הנביא דאמרינן הנה שלך לפניך
י, ביאור נאה למה "אמרתך" קאי אברית
מילה
יא, לפי"ז י"ל טעם נאה לכך שאומרים שמע
ישראל קודם המילה
יב, ביאור נוסף לכך ש"אמרתך" קאי
אמילה
יג, ארבעה שיטות בביאור אשר קידש ידיד
יד, על כן בשכר זאת איך אפשר לבקש שכר
על קיום מצוה
טו, ביאור במ"ש קיים הילד הזה, ויקרא
שמו בישראל, וכשם שנכנס לברית
טז, בצאצאיו חתם באות ברית קודש נרמזים
ממנהגי הברית
יז, בעת בכיית התינוק בזמן המילה יש לכוין
מאוד, מבעל הכלי יקר
יח, איך כלל בברכת אבי הילד מיום השמיני
ירצה דמו
יט, מי הוא בעל ברית המילה, אשר שש
לעשות צדק, ומהו ומשכורתו כפולה
כ, ביאור במה שמברכים להכניסו בבריתו של
א"א בעתו ובזמנו
כא, לידת האילה ולידת הגאולה והשווה
שביניהם

א, נגעי הגוף באים מהתגברות היסודות אש רוח מים עפר בעקידת יצחק

כתב בספר עקידת יצחק (פרשת תזריע שער ס"א
סוף פרק י"ב) צרעת הגוף באה בעונש ארבעה
גופי עבירות, הבאות מפאת תגבורת כל אחד
ואחד מהיסודות בפני עצמו,

מיסוד הרוח, מצינו שבאה טומאת נגע צרעת
הגוף, ואמרו (ערכין ט"ז ע"א) שהיא ראויה לבא
על גסות הרוח, שהוא מתגבורת יסוד האויר,

מיסוד המים, מצינו (ערכין טז, א) שהיא באה
על לשון הרע, שהיא נמשכה מתולדת המים,

מיסוד העפר, מצינו שבא על החמדה היתרה
(שם טז, א) הבאה מטבע העפר,

מיסוד האש, מצינו (ערכין שם) שבא על הזדון
והכעס, הבא מכח האש, עכ"ל,

עיי"ש בעקידת יצחק בביאור הדברים
באריכות נפלאה.

*****

ב, ז' מיני נגעים הם כנגד ז' מיני עבירות ביאור המהרש"א

איתא בגמרא (ערכין ט"ז ע"א) א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין,

על לשון הרע, מצורע מוחלט, ועל שפיכות דמים, נגע הנתק, ועל שבועת שוא, נגע הבהרת, ועל גילוי עריות, נגע שאת, ועל גסות הרוח, נגע הגבחת, ועל הגזל, נגעי בגדים, ועל צרות העין. נגעי בתים,

כתב המהרש"א (ערכין דף טז עמוד א) יש לעיין על ז' דברים אלו, דהא ודאי אין גודל עונם שוה והוא נתן עונשם שוה בנגעים, שנאמר (תהלים פ"ט ל"ג) "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם" אמר נגעים בלשון רבים לפי שיש ז' מיני נגעים בכתוב,

וע"כ אמר כאן דז' מיני נגעים הנאמרים יבואו כפי עונש עבירה מז' עבירות,

הא' הקשה שבכולן שהיא לה"ר מדכתיב אותו אצמית שיבא לידי מצורע מוחלט ובעי לכפרה תגלחת וצפרים,

הב' על ש"ד דכתיב אל יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו' והוא נגע הנתק שהוא בראש או בזקן דכתיב ברישא דהאי קרא יחולו על ראש יואב,

הג' ועל שבועת שוא שנאמר ויאמר נעמן הואל וגו' דמשום גזל לא הוה דא"כ לא הוה בצרעת בגופו ובגוף בניו לפי המדה אלא בממונו כדלקמן מוצוה הכהן ופנו וגו' אבל בשביל השבועה באה בגופו ובגוף בניו והיינו נגע הבהרת כדכתיב ויצא מלפניו מצורע כשלג והוא סימן לבהרת עזה כשלג,

הד' על ג"ע דכתיב וינגע ה' את בית פרעה וגו' הוא נגע שאת ונקט לה בלשון רבים שיש לה תולדות שע"כ כתיב בה ספחת,

הה' על גסות הרוח דכתיב ובחזקתו גבה לבו עד להשחית כדאמרי' בפ"ק דסוטה כל המתגאה כאילו עובד ע"ז דכתיב פן תשחיתון והוא נגע הגבחת שזרחה במצחו ואמר לשון זרחה כמ"ש כחמה עמוקה מן הצל

הו' על הגזל דטומאת נגעי בגדים יבואו בשביל גזילה שבאו לו שגם הבית יטמא בנגע, אם בנה בגזילתו והוצרך להוציא כליו ובגדיו

מבחוץ שלא יטמאו כדכתיב ופנו את הבית גוי ואמר הוא כנס כו' יבא הכהן כו' דלא הל"ל וצוה הכהן ופנו וגו', אלא ופנו הבית בטרם יבא הכהן לראות גוי,

הז' על צרת עין באה נגעי בתים דהיינו מי שמיחד ביתו לו ואינו מניח העני לבא לביתו רק שמייחד ביתו לעצמו ודו"ק, עכ"ל המהרש"א,

*****

ג, מפרשת השבוע ומהפטרת השבוע למיזדים בתר עניא אזלא עניותא

איתא בגמרא, (בבא קמא צ"ב ע"א) אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא, אמר ליה, דתנן עשירים מביאין ביכורים בקלתות של זהב ושל כסף, ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה, הסלים והבכורים נותנים לכהנים, אמר ליה, את אמרת מהתם, ואנא אמינא מהכא: וטמא טמא יקרא. פירש"י, וטמא טמא - לא די לו ניגעו אלא שמבייש את עצמו על כרחו הטיל עליו הכתוב חובה.

מבואר, דבתר עניא אזלא עניותא, למ"ד, ילפינן מטמט טמא יקרא, ולחד מ"ד ילפינן מביכורים,

ד, יש לבאר בדרך צחות בתר עניא אזלא עניותא דילפינן מביכורים

כתיב (מלכים ב' פרק ד' מ"ב הפטרת פרשת תזריע) "ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים לחם ביכורים עשרים לחם שעורים וכרמל בצקלונו",

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב) רב ענן, אייתי ליה ההוא גברא, כנתא דגילדני דבי גילי, (הביא לו אדם דגים קטנים), אמר ליה מאי עבידתך, אמר ליה דינא אית לי, לא קביל מיניה, (את הדגים), אמר ליה פסילנא לך לדינא, (אני פוסל את עצמי מלדון בדינדך),

אמר ליה דינא דמר לא בעינא, קבולי לקביל מר, דלא למנען מר מאקרובי בכורים, דתניא (מלכים ב' ד' מ"ב) ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים לחם שעורים וכרמל בצקלונו, ע"כ,

בדרך צחות אפשר לומר, שהאיש שהביא עמו הדגים הביאם כדי שיקבל ממנו הדין תורה,

פרפראות פאר

ולבסוף גם לא קיבל הדין תורה וגם לקח את הדגים,

היינו דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא, ודבר זה ילפינן מביכורים.

*****

ה, מובטח אני שאין זה בתוך ביתי מכוון לטמא טמא יקרא עולת אהרן

כתיב (תזריע ויקרא פרק יג פסוק מ"ה) "והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא"

איתא בגמרא (ברכות ס ע"א) **מעשה** בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, אמר, **מובטח אני שאין זה בתוך ביתי.**

בספר **עולת אהרון**, שנתחבר ע"י קדמון ממדינת פולין ה"ה הר"ר **אהרון זעליג בן הר"ר יואל פייביש**, והודפס בשנת תצ"ג,

כתב, וצריך ביאור, במה היה הלל מובטח,

דאין לומר דעל שהיה צדיק בזה היה מובטח, זהו וודאי אינו דלא יתכן שצדיק כמו הלל יאמר לעין כל שהוא צדיק, דיהללך זר ולא פיד כתיב, (משלי כ"ז ב'),

ועוד קשה במה שאמר ושמע קול צוחה זהו כפול לכאורה דהיינו קול והיינו צוחה, ולמה לי לתרווייהו,

ביאור העולת אהרון "צוחה" הוא טמא טמא יקרא

כתב בעולת אהרון, ונלענ"ד, עפ"י הא דאיתא (ברכות י"ז ע"ב) **כתיב** (תהלים קמ"ד י"ד) "אלופינו מסבלים אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחובותינו", **ואין צוחה** - שלא תהא סיעתנו כסיעתו של אלישע שיצא ממנו גחזי,

כתבו התוספות (ד"ה צוחה זה גחזי), שהיה מצורע ו**כתיב ביה** (ויקרא י"ג מ"ה) "והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא" **טמא טמא יקרא היינו צוחה**. עכ"ל התוספות,

והנה זהו נודע דעל גסות רוח נגעים באים כמ"ש (ערכין ט"ז ע"א), וגם זהו נודע דבית הלל היו ענוים ביותר, כמ"ש ב (עירובין י"ג ע"ב),

ובזה א"ש דזה שאמר שהלל בא בדרך ושמע קול צוחה, היינו קול של צוחה, דהיינו של

תזריע תשפ"ב

מצורע דכתיב **טמא טמא יקרא** והיינו צוחה, ואמר הלל מובטח אני שאין זה בתוך ביתי, שבית הלל היו ענוים ביותר, ובוודאי לא יבוא עליהם צרעת, כנ"ל. עכ"ל בספר **עולת אהרן**.

*****

ו, במה מתנצלים פושעי ישראל על פשעיהם

בהשתחויתי בית רמון יסלח ידוד לעבדך

כתיב (הפטרת תזריע מלכים ב' פרק ה') ונעמן שר צבא מלך ארם, היה גבור חיל מצרע וכו', (וכאשר אלישע הנביא ריפא אותו מצרעתו),

ויאמר נעמן, לא יעשה עוד עבדך עלה וזבח לאלהים אחרים, כי אם לה', לדבר הזה יסלח ה' לעבדך, בבוא אדני (מלך ארם) בית רמון להשתחות שמה, והוא נשען על ידי, והשתחויתי בית רמון, (בעל כרחי בהשתחויתי אדוני, מלך ארם), בהשתחויתי בית רמון יסלח ידוד לעבדך בדבר הזה,

פירוש הדבר, מכיוון ולא היה בכונתי להשתחוות לבית רמון בזדון, אלא בעל כרחי, כאשר אדוני נשען על ידי, ולכן יסלח ה' לעבדך,

איתא בגמרא (עירובין י"ט ועוד) פושעי ישראל מליאין מצות **כרמון**, שנאמר **כפלח הרמון רקתך**, ואמר רבי שמעון בן לקיש אל תיקרי רקתך אלא ריקתך שאפילו ריקנין שבך מליאין מצות **כרמון**,

ולמה השוים חז"ל לרמון, אפשר לפרש, עפ"י הפסוקים דלעיל, כי יש בידם התנצלות, כמו שהיה לנעמן, בבית רמון, שלא השתחוה מרצונו לע"ז בבית רמון, אלא מחמת שהיה משועבד למלך ארם, והוא נשען על ידו, כך יכולין פושעי ישראל להתנצל שלא מרצונם עשו מה שעשו, אלא שהיו משועבדים ליצר הרע, וזהו פושעי ישראל מליאין מצות, כמו ברמון.

*****

ז, בזכר שמחים יותר כי לא יהיה לו צער לידה מהרש"א

כתיב (ויקרא י"ב ב') "דבר אל בני ישראל לאמר, אשה כי תזריע וילדה זכר, וטמאה שבעת ימים", "ואם נקבה תלד, וטמאה שבעת ימים",

פרפראות פאר

איתא בגמרא (נדה ל"א ע"ב), מפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה לארבעה עשר, זכר שהכל שמחים בו מתחרטת משבועתה

לשבעה ימים, נקבה שהכל עצבים בה מתחרטת לארבעה עשר, ע"כ,

כתב המהרש"א (נדה ל"א ע"ב), זכר שהכל שמחים בו לשבעה, יש לפרש, כיון שקללת האשה הוא צער לידה, כמ"ש **בעצב תלדי בנים**,

לפיכך, בנוולד זכר הכל שמחים שלא יהיה לו זה הצער ומתחרטת לשבעה, נקבה שהכל עצבים, שיהיה גם לה צער לידה מתחרטת ל"ד, ודו"ק, עכ"ל המהרש"א.

*****

ח, כמה טוב נגרם לאדם ע"י ששמחים בו וח"ו בהיפך

כתיב (ויקרא י"ב) דבר אל בני ישראל לאמר, אשה כי תזריע וילדה זכר, וטמאה שבעת ימים, ואם נקבה תלד, וטמאה שבועים,

איתא בגמרא (נדה ל"א ע"ב) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן, אמר להן בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן, ומפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה לארבעה עשר, זכר שהכל שמחים בו מתחרטת לשבעה, נקבה שהכל עצבים בה מתחרטת לארבעה עשר, ע"כ,

יש לנו ללמוד מכאן, מה גודל ההשפעה שיש על אדם ששמחים בו, עד שהתורה מעידה, שכאשר שמחים בו, גורם הדבר שמתחרטת לשבעה, צא ולמד כמה נזק נגרם לאדם, כאשר מזלזלים בו.

*****

ט, עניני מילה

האם הברית נעשה בשביל אליהו הנביא דאמרינן הנה שלך לפניך

ביאור ע"ד הבני יששכר

יש להבין, הא דאמרינן קודם הברית, אליהו מלאך הברית הנה שלך לפניך, מהו הנה

תזריע תשפ"ב

שלך, האם הברית נעשה בשביל אליהו הנביא, הברית נעשה כי כך צוה לנו השי"ת,

בספר אגרא דפרקא מבעל הבני יששכר (אות קמ"ו), כתב וז"ל, **נאמר לי משם קדוש ישראל**, ה"ה הרב הקדוש מוה"ר שלמה מקארלין זצלה"ה הי"ד,

שאמר בשם המדרש, בשעה שאמר הקב"ה לאליהו, שיצטרך להיות בכל ברית מילה שבישראל, אמר אליהו, אתה ידעת שאני מקנא לשמך ית', הנה אם יהיה הבעל ברית בעל עבירה, לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת שיכפר להבעל ברית, ואז יהיה ריקן מעבירות,

והשיב עוד, אפשר יהיה המוהל בעל עבירה, הבטיחו השי"ת שיכפר גם להמוהל,

השיב עוד, אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול, הבטיחו השי"ת שיכפר לכל הקהל, כן שמעתי שיצאו הדברים מפי הקדוש הנ"ל, **כתב עוד הבני יששכר עוד**, נ"ל שזה מה שמרומז בפינחס הוא אליהו,

כתיב (במדבר כ"ה י"ג), "תחת אשר קנא לאלקיו, ויכפר על בני ישראל",

כי הואיל ומדתו קנאה, והוצרך להיות אצל כל ברית, ולא יוכל לסבול, ע"י קנאותו גורם

הכפרה לישראל, כי הוצרך השי"ת להבטיחו כנ"ל, עכ"ל הבני יששכר.

ביאור במ"ש לאליהו הנביא הנה שלך לפניך

לפי זה אפשר לומר כיון שאליהו הנביא, שבא בכל ברית, ומשום קנאתו לוקח את עונותיהם של הבעל ברית, המוהל, והקהל,

בזה מובן, הא דאמרינן אליהו מלאך הברית, הנה שלך לפניך שאומרים קודם הברית, מכיון ובאת ליקח עונותיהם של הקהל, הרי

"שלך" לפניך, כלומר עונותיהם של הקהל, שבאת ליקח מהם, ולכפר עליהם. הרי הם לפניך,

ואפשר, דלכך אומרים שמע ישראל, קודם שאומרים אליהו מלאך הברית, הנה שלך לפניך, כדי לקבל עומ"ש, ולחזור בתשובה.

*****

איתא בגמרא, (חגיגה ג' ע"א) את ה' האמרת היום והי' האמירך היום, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אתם עשיתונו חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם,

אתם עשיתונו חטיבה אחת בעולם, דכתיב **שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד**, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ,

לפי מה שנתבאר כי חטיבה אחת הוא ציור מיוחד וקאי אמילה, ואמרו חז"ל **אתם עשיתונו חטיבה אחת בעולם**, דכתיב **שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד**, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ,

לפי"ז מבואר, דקודם שעושים התינוק חטיבה אחת, פירוש ציור מיוחד, שזו המילה, אנו עושים להקב"ה חטיבה אחת, ואומרים **שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד**, וזה טעם למה שאומרים **שמע ישראל קודם המילה**.

*****

יב, ביאור נוסף לכך ש"אמרתך" קאי אמילה

איתא במדרש (תנחומא תזריע פרק ה'), מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את ר' עקיבא, איזו מעשים נאים של הקב"ה או של ב"ו, א"ל של ב"ו נאים.

א"ל טורנוסרופוס, למה אתם מולין, א"ל ר' עקיבא, אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני, ולכך הקדמתי ואמרתני לך שמעשה בני אדם נאים משל הקב"ה,

הביא לו ר"ע שבליים וגלוסקאות, א"ל אלו מעשה הקב"ה, ואלו מעשה ידי אדם, א"ל ר' עקיבא, אין אלו נאים יותר מן השבליים,

א"ל טורנוסרופוס אם הוא חפץ במילה למה אינו יוצא הולד מהול ממעי אמו, א"ל ר"ע לפי שלא נתן הקב"ה את המצות לישראל אלא לצרף אותם בהם, ולכך אמר דוד (תהלים י"ח) אמרת ה' צרופה, ע"כ לשון המדרש,

מבואר, דאמרת ה' צרופה, קאי אמילה, כמ"ש במדרש, שלא נתן הקב"ה את המצות לישראל אלא לצרף אותם בהם, ולכך אמר דוד (תהלים י"ח) אמרת ה' צרופה,

י, ביאור נאה למה "אמרתך" קאי אברית מילה

איתא בגמרא (שבת ק"ל ע"א), תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, כגון מילה, דכתיב (תהלים קי"ט קס"ב) **"שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב"**, עדיין עושין אותה בשמחה, פירש רש"י **"אמרתך"** אמירה יחידה שקדמה לשאר אמירות, והיא מילה, שישראל עושין וששים עליה, עיין מהרש"א בביאורו,

יש לבאר ביאור נאה בלשון אמרתך דקאי אמילה,

איתא בגמרא (חגיגה ג' ע"א), **כתיב** (דברים כ"ו י"ז) **"את ה' האמרת היום והי' האמירך היום"**, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אתם עשיתונו חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם,

אתם עשיתונו חטיבה אחת בעולם, דכתיב **"שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד"**, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ, ע"כ,

פירוש רב האי גאון מהו חטיבה אחת בעולם

בספר הערוך, בשם רב האי גאון, (ערך אמר, מובא עה"ג בתחתית העמוד חגיגה ג' ע"א), פירוש, **"חטיבה"**, ציור אחד בעולם, כלומר דבר הניכר שאין כמותו, עכ"ל הערוך,

מבואר, כי ציור אחד בעולם ודבר הניכר שאין כמותו, שעשה הקב"ה לישראל, שיהיו ניכרים הוא רק ע"י המילה,

מבואר, כי הלשון את ה' האמרת, והי' האמירך, הוא חטיבה אחת, והוא ציור מיוחד שע"י המילה, כפירוש רב האי גאון,

לפי"ז מתפרש כמין חומר

הכתוב "שש אנכי על "אמרתך" שאמרו חז"ל דקאי אמילה, שהוא מלשון האמרת והאמירך, שהוא, ציור מיוחד. כפירושו של רב האי גאון.

*****

יא, לפי"ז י"ל טעם נאה לכך שאומרים שמע ישראל קודם המילה

פרפראות פאר

לפי"ז מבואר, הא דאיתא בגמרא (שבת ק"ל ע"א), תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון **מילה**, דכתיב שש אנכי על **אמרתך**, דהלשון **אמרתך** קאי **אמילה**, כמ"ש **אמרת** ה' צרופה.

*****

יג, ארבעה שיטות בביאור אשרקידש ידידידיד מבטן מי הוא הידיד

איתא בגמרא, (שבת קל"ז ע"ב), המברך אומר, אשר קידש **ידיד** מבטן וכו',

שיטת רש"י ידיד הוא יצחק

רש"י (שבת קל"ז ע"ב ד"ה מבטן), מפרש, כי **ידיד** הכוונה **ליצחק** אבינו, דקודם שנולד יצחק, נתיחד למצוה זו, דכתיב (בראשית י"ז י"ט) אבל שרה אשתך יולדת וגו' והקמותי את בריתי אתו היינו **מילה**.

שיטת תוספות ידיד הוא אברהם

תוס' (שבת קל"ז ע"ב ד"ה ידיד), מפרש, כי **ידיד** הכוונה **לאברהם** אבינו שנקרא **ידיד**, כדרשת חז"ל (מנחות נ"ג ע"ב) שנאמר (ירמיה י"א ט"ו) **"מה לידידי בביתי"**, זה אברהם,

שיטת רב שרירא גאון ידיד זה יעקב

בתשובת הגאונים (מובא בערוך, ערך ידיד) מפרש רב **שרירא גאון**, כי הכוונה **ליעקב** אבינו, כי יעקב אבינו הוא היחיד שכבר במעי אמו התורה מעידה עליו שהוא קדוש, ועוד, שחתימת כל צאצאיו באות ברית **קודש**, לא תמצא זה לא באברהם ולא ביצחק אלא **ביעקב**,

שיטת המהרש"א ידיד זה כלל ישראל

מהרש"א (שבת דף קל"ז עמוד ב' בד"ה אשר קדש ידיד כו') מפרש **דאכלל ישראל** אמר אשר קדש **ידיד**, שקראן הכתוב **ידיד** כדכתיב (ירמיה י"א ט"ו) **מה לידידי בביתי** ופירש"י **לפי פשוטו** בספר ירמיה, **ידידי - עם סגולתי**,

יש לומר כי הדעות השונות אינם חלוקים

אפשר לומר, כי אלה הדיעות אינם חלוקים, אלא כל אחד מסביר את אחד משלשת המילים, **קידש**, **ידיד**, **מבטן**, שאומר המברך ואין מחלוקת בדבר,

תזריע תשפ"ב

"קידש", **בתשובת הגאונים** פירש, המילה **קידש**, שהכוונה **ליעקב** אבינו, כמבואר לעיל,

"ידיד", **תוספות** מפרש המילה **ידיד**, שזה **אברהם** אבינו, עפ"י הדרש שדרש **המדרש**, על הפסוק **"מה לידידי בביתי"**, זה אברהם, **"ידיד"**, **המהרש"א** מפרש המילה, **ידיד**, שהם **כלל ישראל**, כפירש"י **לפי פשוטו** של מקרא **"מה לידידי בביתי"**, שהם עם סגולתי,

"מבטן", רש"י מבאר המילה, **מבטן**, שהכוונה **ליצחק** אבינו, כמובא לעיל.

הדבר מדויק עפ"י דיבור המתחיל

וכך מבואר, בעיון בדיבור המתחיל **ברש"י** **ובתוספות**,

תוס' מתחיל הדיבור **"ידיד"**, ומסביר כנ"ל,

רש"י מתחיל הדיבור **"מבטן"**, ומסביר כנ"ל,

תשובת הגאונים שם את הדגש על המילה **"קידש"**, ומסביר כנ"ל.

*****

יד, על כן בשכר זאת איך אפשר לבקש שכר על קיום מצוה

איתא בגמרא (שבת דף קל"ז ב') המברך אומר, אשר קידש ידיד מבטן, חוק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש. **על כן בשכר זאת** וכו', למען בריתו אשר שם בבשרנו, **וקשה**, כיצד ניתן לבקש שכר על עשית מצוה, ולומר **בשכר זאת**, הא אמרינן (קידושין ל"ט ע"ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ואיתא שלא ע"מ לקבל פרס,

ביאור הדבר בדרך המהרש"א

ויש לומר, עפ"י דברי **המהרש"א** (שבת קל"ז ב') שמבאר, **"על כן בשכר זאת"**, ציוה הקב"ה לאברהם להציל ידידות שאריתנו, דהיינו גופינו משחת, דהוא **הגיהנם**,

כדאיתא בגמרא (עירובין י"ט ע"א) שאברהם יושב על פתחו של גיהנם ומסיק משם למי שאין בו דבר עבירה, והיינו **למען בריתו** אשר שם כו' ודו"ק, ע"כ דברי המהרש"א,

מבואר בדברי המהרש"א, כי אין כאן בקשת שכר בעולם הזה, אלא לאחר מיתה,

תזריע תשפ"ב
טז, בצאצאיו חתם באות ברית קודש
נרמזים ממנהגי הברית

רמז בראשי תיבות למה שמברכים כן יכנס לתורה
לחופה ולמע"ט

איתא בגמרא (שבת דף קלז עמוד ב) **המל אומר:** אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. **אבי הבן אומר:** אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. **העומדים שם אומרים:** כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים.

והמברך אומר: אשר קידש ידך מבטן, חוק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש.

יש לרמז, וצאצאיו חת"ם באות ברית קדש,

הם ראשי התיבות, לברכה שמברכים כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים". שהם ראשי התיבות חת"ם,

רמז בראשי תיבות למה שמכבדים האורחים לקרב
התינוק אל מצוות המילה

באו"ת ברית קודש, הוא רמז למה שנוהגים בברית קודש, שמעבירים מיד ליד לקרב את התינוק למצוה, וכך הוא הרמז, שר"ת או"ת הם א'שרי ת'בחר ו'תקרב, אל ברית קודש, וזהו באו"ת ברית קודש.

*****

יז, בעת בכיית התינוק בזמן המילה
יש לכוין מאוד, מבעל הכלי יקר

איתא בגמרא (שבת ק"ל ע"א), תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה, דכתיב שש אנכי על אמרתך, כמוצא שלל רב,

ובתוספות שם (ד"ה שש אנכי), כתב, במדרש (שחר טוב תהלים פרק ו') **כתיב,** למנצח על השמינית ונדרש על המילה שהיא **בשמיני,**

כתב בספר **עוללות אפרים** מבעל הכלי יקר, (עמוד י"ט סימן תס"ט) (מובא באוצר המפרשים, שבת ק"ל, בחידושי הגאון ר' אליהו גוטמאכער מגריידיץ, בעמח"ס צפנת פענח)

וכך כתב, גם יכוין כל אדם על צרותיו בעת בכי הנימול מיסורי המילה, שקול זה עולה בלי מונע מכל קליפה, שיכלול גם תפלתו, על

במשך חכמה מתרץ, דאיתא במדרש (רבה דברים פרשה ג פסקה ה), עה"פ (דברים פרק ז י"ג) "וברך פרי בטןך ופרי אדמתך", מה פרי אדמתך צריכים עישור אף פרי בטןך צריכים עישור וזו המילה, ע"כ,

במשך חכמה (דברים כח פסוק ד) **כתב** מכיון **דבמעשר** שרי לנסויי **ולבקש שכר** כמו שאמרו בחנוני נא, (עיין פ"ק דתענית דף ט), לכן תקנו

בברכה על המילה לבקש שכר עליה. משום שמילה נקרא מעשר כדאיתא במדרש עכ"ל.

*****

טו, ביאור במ"ש קיים הילד הזה,
ויקרא שמו בישראל, וכשם שנכנס
לברית

יש לבאר הסמיכות במ"ש אלוקינו ואלוקי אבותינו **קיים הילד הזה** לאביו ולאמו, אל מה שאומרים **ויקרא שמו בישראל,** ויש להקדים ביאור מה שעונים הקהל,

כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה
ולמעשים טובים,

כידוע כי שם האדם גורם למאורעותיו, וכאשר אדם ר"ל נחלה יש ומוסיפים לו שם על שמו הקיים,

ועל זה אנו מיחלים כאשר ניתן לו שמו בברית המילה, **שכשם** שנכנס לברית, כלומר, **שבאותו שם** שקיבל בזמן הברית באותו שם יישאר לתמיד, ושלא יצטרכו ח"ו להוסיף לו

שם, וזהו "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה"

ובכך יש לבאר הסמיכות במ"ש אלוקינו ואלוקי אבותינו **קיים הילד הזה** לאביו

ולאמו, אל מה שאומרים **ויקרא שמו בישראל,** פירוש, שמתפללים שיתקיים הילד הזה לתמיד, בשמו שעכשיו נותנים לו, וזהו הסמיכות, קיים הילד הזה, ויקרא שמו בישראל.

*****

פרפראות פאר

זה נאמר (תהלים פרק ו'), למנצח על השמינית וכו' כי שמע ה' קול בכי, כלומר בכי הילד הנימול, שמע ה' תחינתי ה' תפילתי יקח, והוא עצה נפלאה, ולכן יש לנהג לומר רק מזמור זה.

*****

יח, איך כלל בברכת אבי הילד
מיום השמיני ירצה דמו

בברכת המזון בברית מילה, אמרינן, הרחמן הוא יברך אבי הילד ואמו, ויזכו לגדלו ולחנכו ולחכמו, מיום השמיני והלאה ירצה דמו,

והקשו, איתא באמרי אמת ליקוטים, (עניני מילה עמ' צ"ד) ובשם אדמורי בעלזא ע"ה, למה כתב מיום השמיני והלאה ירצה דמו, אצל ברכת האב, ולא אצל ברכת התינוק,

ותירצו, דהתינוק רך הנימול, אינו בר דעת, ואין אנו יודעים אם נימול לרצונו, אך כאשר הילד גדול ונעשה אב, ומכניס את בנו בבריתו שאאע"ה, עי"כ הוא מגלה דעתו, שמילה שנימול הוא לשמונה ימים, נעשה לרצונו, וע"ז מברכים את אבי הילד, שמיום השמיני, שמל את בנו, ובכך גילה דעתו, שכשנימול הוא, היה זה לרצונו, ע"ז מברכים את האב שירצה דמו, ודפח"ח.

לפי"ז אפשר לפרש כפתור ופרח,

הפסוק, (בראשית ט' ו'), שפך דם האדם, באדם, דמו ישפך, פירוש, שכאשר אדם שופך את דם האדם, כלומר בקיום מצוות מילה, באדם, אצל אדם אחר, שהוא בנו, דמו ישפך, כאילו שדמו נשפך, דבכך מגלה דעתו שנימול לרצונו.

*****

יט, מי הוא בעל ברית המילה, אשר
שש לעשות צדק, ומהו ומשכורתו
כפולה

איתא, בפיוט הנאמר בברכת המזון לברית מילה

הרחמן, הוא יברך אבי הילד ואמו, ויזכו לגדלו ולחנכו ולחכמו, מיום השמיני והלאה ירצה דמו, ויהי ה' אלקיו עמו.

תזריע תשפ"ב

הרחמן, הוא יברך בעל ברית המילה, אשר שש לעשות צדק בגילה, וישלם פעלו ומשכורתו כפולה, ויתנהו למעלה למעלה.

הרחמן, הוא יברך רך הנמול לשמונה, ויהיו ידיו ולבו לקל אמונה, ויזכה לראות פני השכינה, שלש פעמים בשנה.

יש לברר, מאחר ובירך את אבי הילד, ואת הרך הנימול, א"כ מיהו בעל ברית המילה,

אשר שש לעשות צדק בגילה, וגם מהו ומשכורתו כפולה,

ביאור המהרש"א בפסוק שש אנוכי על אמרתך

כתיב (תהלים פרק קיט קסב) "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב",
איתא בגמרא (סוטה י"ד ע"א), דרש רבי שמלאי, מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל, ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על

ידי, אמר לו הקדוש ברוך הוא, כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך, כאילו עשיתם, שנאמר, (ישעיהו נ"ג י"ב) "לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל,

כתב המהרש"א (חידושי אגדות מסכת סוטה דף יד עמוד א) שנאי לכן אחלק לו ברבים גוי. דהיינו אחלק לו שכר בכלל הרבים שבאו לא"י

ודימה לו השכר הזה לשלל, שהוא דבר שלא טרח בו אלא אחרים עשאוהו, כן תקבל שכר כאילו עשית על דבר שלא טרחת בו אלא אחרים שיבואו לשם,

והוא כוונת הפסוק (תהלים פרק קיט קסב) "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב" ר"ל שש אנוכי על אמרתך, אמירת התורה בעלמא בלא קיומה וטורח עשייתה כמוצא שלל רב ששש על דבר שלא טרח בו וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

איתא בגמרא (שבת דף קל עמוד א) תניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה, דכתיב "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב" - עדיין עושין אותה בשמחה, ופ"י המהרש"א (שבת דף קל עמוד א) כמוצא שלל, ללא טורח,

קבלת שכר על דבר שלא טרח בו הוא כשכר כפול

פרפראות פאר

מבואר, כי אדם המקבל שכר בתמורה על דבר שעשה הרי זה שכרו משלם, אך כאשר מקבל שכר על דבר שכלל לא טרח בו הרי זה נראה כשכר כפול, האחד שכאילו עשה, והשני שמקבל שכר על מה שלא עשה,

לפי זה מבואר היטיב, ד"בעל ברית המילה", הוא התינוק, "אשר שש", דקאי אמילה, שלא טרח בו, ויקבל שכרו, כאילו עשאוהו,

וגם מבואר מה שאמר **ומשכורתו כפולה**, כמו שבארנו שהמקבל שכר על מה שלא טרח בו הרי זה כמקבל שכר כפול, ולפיכך מייחד הפייטן ברכה מיוחדת לאשר **שש ולא טרח בו**, וגם שמשכורתו **כפולה**.

*****

**כ, ביאור במה שמברכים להכניסו
בבריתו של א"א בעתו ובזמנו**

כתיב (קהלת פרק ג' י"א) "את הכל עשה יפה, בעתו",

איתא במדרש (תנחומא פרשת תזריע ה') מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את ר' עקיבא איזו מעשים נאים של הקב"ה או של ב"ו, א"ל של ב"ו נאים, א"ל טורנוסרופוס הרי השמים והארץ האם יכול אדם לעשות כיוצא בהם,

א"ל ר"ע, לא תאמר לי בדבר שהוא למעלה מן הבריות שאין שולטין עליו אלא אמור דברים שהם מצויין בבני אדם.

א"ל למה אתם מולין א"ל אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני ולכך הקדמתני ואמרתני **לך שמעשה בני אדם נאים משל הקב"ה**,

הביא לו ר"ע שבליים וגלוסקאות א"ל אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה ידי אדם, א"ל אין אלו נאים יותר מן השבליים,

א"ל טורנוסרופוס, אם הוא חפץ במילה, למה אינו יוצא הולד מהול ממעי אמו, א"ל ר"ע מה שאתה אומר למה אינו יוצא מהול לפי שלא נתן הקב"ה את המצות לישראל אלא לצרף אותם בהם, ולכך אמר דוד (תהלים יח) "כל אמרת ה' צרופה", פירוש, שיקחו חלק בהשלמת האדם,

יש לשאול, איך אמר ר"ע שמעשי אדם נאים משל הקב"ה, הרי שלמה אמר את הכל עשה יפה, כלומר שהכל מושלם,

תזריע תשפ"ב

ויש לבאר, דלפיכך אמר שהע"ה את הכל עשה יפה, והוסיף **בעתו**, הכונה שהכל יפה ומושלם אחרי שהשלימו האדם, ע"י המילה, לפיכך מברכים להכניסו בבריתו של א"א

בעתו, שזו ההשלמה להכל עשה יפה, אבל צריך שיהיה השלמה של **בעתו**.

*****

**כא, לידת האילה ולידת הגאולה
והשווה שביניהם**

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) **כתיב** (איוב ל"ט א) "הידעת עת לדת יעלי סלע **חולל אילות תשמר**", **אילה** זו רחמה צר, בשעה שכורעת ללדת, אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפה ממולדה, ע"כ,

כתב רש"י, (איוב ל"ט א') **חולל** מלשון "חיל יולדה" (ירמיהו ו') **האילה** רחמה צר ואין הוולד יכול לצאת ובשעת לידתה אני מזמן לה דרקון ומכישה ברחמה ונפתח,

יש להקשות מהא דכתיב (ישעיהו ס"ו ט') "האני אשביר ולא אוליד אמר ה' אם אני המוליד ועצרתני **פירש רש"י**, האני אביא את היולדת על המשבר, ולא אפתח רחמה להוציא עוברא כלומר שמא אתחיל בדבר ולא אגמור, ע"כ,

א"כ קשה להא דאיתא לעיל, דבאילה אינו כן אלא לידתה נעשית ע"י נחש שמכישה,

**צריך לבאר כי הקב"ה בא להשוות בין
לידת הגאולה ללידת האילה**

כתיב (ישעיהו ס"ו הפטרה שבת ר"ח) "בטרם תחיל ילדה בטרם יבוא חבל לה והמליטה זכר, מי שמע כזאת מי ראה כאלה היוחל ארץ ביום אחד אם יולד גוי פעם אחת, כי חלה גם ילדה ציון את בניה, האני אשביר ולא אוליד אמר ה' אם אני המוליד ועצרתני, והגידו את כבודי בגוים, שמחו את ירושלם וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה: והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכרכרות על הר קדשי ירושלם אמר ה'"

כתב הרד"ק (ישעיהו ס"ו) **בטרם** - ר"ל כי פתאום תבוא הישועה ואמר אחר כן היוחל, ואמר כי חלה, הטעם כי **הישועה תבא להם פתאום** כמו אם תלד הנקבה בטרם יבא חבל לה, אבל קודם שתשלם הישועה וטרם

פרפראות פאר

שיקבצו כל ישראל בארצם ותשלם שלותם תהיה להם מעט זמן כמו חבלי יולדה כמו שאמר חבי כמעט רגע עד יעבור זעם כמו שפירשנו, וכן אמר בנבואת זכריהו ונלכדה העיר ונשסו הבתים וגו', ואחר החבלים האלה ויצא ה' ונלחם בגוים ההם, ואמר לעת ערב יהי אור, וזוהי הלידה אחר שחלה, ואמר וישבו בה וחרם לא יהיה עוד,

האני אשביר. אחר שהמשיל ציון לאשה יולדת אמר האני אשביר ולא אוליד כלומר אם אביא האשה על המשבר ולא אוליד אותה כן זה לא יתכן, ואם אביא ציון על המשבר במלחמת גוג ומגוג באמת אוליד אותם, והלידה היא הישועה:

אם אני המוליד ועצרתי - אני הוא המוליד ארצות הגוים עד הזמן ההוא ואז אעצור אותם מלדת כי הגדולה והכבוד יהיה לישראל לבדם, וי"ת אנא אלהא ברית עלמא וגו': **שמחו - כל אוהביה**, בגלות על דרך כי רצו עבדיך את אבניה ואז בקבוץ גליות תשמחו בה ותשישו בתוכה שתראו בבנינה כמו שראיתם בחרבנה והתאבלתם עליה כן תשמחו בה ותשישו בתוכה, **עכ"ל הרד"ק**,

*****

כב, לידת הגאולה תבוא ע"י הכשת הנחש עמלק

כתיב (תהלים כ"ט ט"ו) "קול ה' יחולל אילות ויחשף יערות ובהיכלו כלו אמר כבוד"

כתב האבן עזרא (תהלים כ"ט ט"ו) והזכיר אילות כי לידתה קשה,

כתב האלשיך (תהלים כ"ט ט"ו), קול ה' יחולל אילות, ומאמרו הוא שכדי להיות יחולל אילות הוא חושף יערות להמציא ביאת הנחש ישכנה כדי שתלד, כאשר הפליגו רבותינו ז"ל (בבא בתרא טז ב) שאפילו תהיה האילה ביישוב מזמין לה הקדוש ברוך הוא נחש ממקומו כהרף עין לישוד ברחמה הצר ויולדת,

כך לעת לידת הגאולה צריך יבוא הנחש ישוד הוא עמלק המר והנמהר בחבלי משיח. עכ"ל,

מבואר א"כ, שגם אם אמר ה' "האני אשביר ולא אוליד", אך בשעה שבאה האילה ללדת רמז הקב"ה לאופן הגאולה שתהיה ע"י הכשת נחש, כמבואר.

*****

תזריע תשפ"בכג, הגאולה בימי מרדכי ואסתר היתה ע"י הכשת הנחש כגאולתה של האילה

איתא בגמרא (יומא כ"ט ע"א) אמר רב זירא למה נמשלה אסתר לאילת, לומר לך מה אילה רחמה צר וכו',

איתא בגמרא (בי"ב ט"ו ע"ב) אילה זו רחמה צר, ובעת לידתה, בא נחש ומכישה,

איתא בגמרא (חולין קל"ט) **המן** מן התורה מנין, שנאמר "המן העץ אשר ציויתך" וגו', ולמידים **המן** מן התורה ממעשה נחש הקדמוני,

בכך אפשר לבאר, כי גם אצל אסתר שהאויב היה איש צר, כדכתיב איש צר, וכאשר היתה צריכה להיגאל היה זה ע"י נחש, זהו המן, מזרע עמלק, הנחש הקדמוני, וכך נגאלה אסתר מהצר ע"י הנחש. כמו האילת שרחמה צר וגאולתה, ע"י הנחש. וכך היתה גאולת אסתר שנמשלה לאילת, כגאולת האילה, ע"י הנחש.

יש לרמז בכתוב ותתחלחל המלכה מאוד

כתיב (אסתר פרק ד פסוק ד) ותבואינה ותבואנה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל:

י"ל ותתחלחל מלשון חיל כיולדה, שהוא חלחלה ורעד, (מצודות ירמיהו ו'), וזה הרמז לגאולה שהיתה בימי מרדכי ואסתר ע"י הכשת הנחש מזרעו של עמלק.

*****

כד, ביאור שוחט השור, וכשר שבטבחים שותפו של עמלק, מהר"ר יהונתן

כתיב (הפטרות שבת וראש חודש ישעיהו פרק סו) "כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי, ואת כל אלה ידי עשתה ויהיו כל אלה נאם ה' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי, שוחט השור מכה איש זובח השה ערף כלב מעלה מנחה דם חזיר מזכיר לבנה מברך און גם המה בחרו בדרכיהם ובשקוציהם נפשם חפצה",

פרפראות פאר

כתב הרבי ר' יהונתן אייבשיץ, (בספר אהבת יונתן, פרשת צו שבת ר"ח) **שוחט השור מכה איש** נראה לבאר הענין עפ"י מ"ד בגמרא (שבת קנ"ו ע"א) האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא. אמר רב אשי: אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי מוהלא. ר"ל שמקבל מקרה ממזל מאדים, הוא ממחר לשפוך דם וכן הנולד בכל אי מז' כוכבי לכת ע"ש, ולפי' נוכל לומר דאין שכר ועונש כי זהו סיבת ההכרח ומונע סיבת הבחירה,

אולם י"ל דבאמת אין זה טענה דודאי אדם מקבל מקרה מן המזל ואעפ"כ יש לו רשות בידו לבטל הטבע, דהיינו אם מקבל מקרה ממאדים יוכל לתקן עצמו ולהיות חתן דמים למולות או להיות שוחט והוי דבר שיש לו מתירין, וזהו רשות ביד כל אדם,

ולתועלת הענין נבאר מ"ד בגמ' כשר שבטבחים שותפו של עמלק,

ותמוה למה יהא איש ישראל שותפו של אותו רשע,

אולם הענין הוא, דידוע דשוחט יוכל לתקן עצמו במלאכה נקיה ולהיות חתן דמים למולות, וצריך לומר שאינו זה נחשב בעיניו, ולכך שותפו של עמלק, דעמלק זינב כל הנחשלים בעת צאתם ממצרים וביזה את המילה כידוע,

ועי"ל דלפעמים איתרמי טרפות בבהמה וצריך להתירו מפני הפסד מרובה, ואולם מדת חסידות הוא לעשות שותפות עם העו"ג להוציא מלבו כל הספיקות, וזה שאמר שכשר שבטבחים יהא שותפו של עמלק שאומר לו טול אתה טריפות ואני כשירות,

ונחזור לענינינו דמי שהוא במזל מאדים או הוא טבחא או מוהלא או רצחנא,

וז"ש שוחט השור הכוונה שיוכל לתקן עצמו במותר לו, והוא לא עשה כן אלא מכה איש וק"ל,

*****

כה, ראש חודש ומיתת צדיקים

ראשי חדשים לעמך נתת. זמן כפרה לכל תולדותם, אפשר להסביר הטעם שר"ח הוא זמן כפרה, מכיוון ואמר הקב"ה הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח (מדרש רבה בראשית פרשה ו פסקה ג), ור"ח הוא הזמן של מיעוט

תזריע תשפ"ב

הירח, לפיכך כאשר הקב"ה מבקש שיביאו עליו כפרה, מן הדין שהקב"ה גם כן מכפר,

ואפשר לומר כי מהאי טעמא מיתתן של צדיקים מכפרת (מועד קטן דף כח/א) עפ"י הגמרא (בבא בתרא עה/א) זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, ובכך הושוו צדיקים לפני חמה ולבנה, ואמר הקב"ה הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח, ובמיתת צדיקים מתמעטים הדורות ועל כן מיתת הצדיקים מכפרת,

ואפשר לפרש בדרך צחות הפסוק בתהלים עב, יפרח בימיו צדיק וכו' **עד בלי ירח**, והבקשה שלא יצטרכו לומר פני יהושע כפני לבנה, פירוש שהצדיק יפרח עד שלא יאמרו שהוא מתמעט כפני ירח,

*****

כו, החודש הזה לכם, ראש חדשים
כיצד יוצאת השמש להאיר על הארץ,
בשמחה או ביסורים

כתיב (שמות י"ב ב'), **החדש הזה לכם ראש חדשים,**

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן כל המברך על החדש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא החדש הזה לכם, וכתיב התם זה אלי ואנוהו,

ועוד איתא שם (סנהדרין מ"ב ע"א), מאי מברך, אמר רב יהודה ברוך וכו' אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, **ששים ושמיים** לעשות רצון קונם וכו', ע"כ,

ופירש רש"י, **ששים ושמיים**, כדכתיב (תהלים י"ט) **לשמש** שם אוהל בהם, והוא כחתן יוצא מחופתו **ישיש** כגבור וגו',

מבואר, שהשמש יוצאת להאיר בשמחה, כשמחת חתן היוצא מחופתו,

וקשה, מהא דאיתא בגמרא (נדרים ל"ט ב'), מאי דכתיב, (חבקוק ג' י"א) **שמש ירח עמד זבולה**, שמש וירח בזבול מאי בעיין, והא ברקיע קביעי, מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול, ואמרו לפניו רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירין, באותה שעה **ירה בהן חיצים וחניתות**, אמר להם, בכל יום ויום משתחווים לכם **ואתם מאירים**, בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם,

*****

כח, סדר יוצר לפרשת החודש

לציון זרור חשת בו קפות דבר אור יקרות לקפות. החדש אשר ישועות בו מקיפות. החוסים בו מתקיפות. ומנו מתחילות ותוקפות. ועד ראש לארבע תקופות, חזן - ארבע תקופות בשנה. תחדש אורם כבראשונה. כאשר שמענו כן עוד חיש נא. החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה, ברוך אתה ה', מחיה המתים,

החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה, הרי ניסן אינן זמן גשמים, ופירשו בו הכוונה, החיינו הכוונה לטל תחיה, אך צריך ביאור למה בגשם,

יש לבאר עפ"י מעשה שהיה

איתא בגמרא (תענית דף ה עמוד א) אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: יורה בניסן? יורה במרחשון הוא! יורה במרחשון ומלקוש בניסן,

אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן, בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה, דכתיב ביה "יתר הגזם אכל הארבה" וגו'. אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים, ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן. אמר להם נביא לישראל, צאו וזרעו. אמרו לו, מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה, או יזרענו וימות, - אמר להם: אף על פי כן, צאו וזרעו.

נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים. יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי, וירדה להם רביעה שניה בחמשה בניסן, הקריבו עומר בששה עשר בניסן, נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום, נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום. ועל אותו הדור הוא אומר: הזרעים בדמעה ברנה יקצרו הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע וגו'. מאי הלוך ילך ובכה נשא משך וגו'? אמר רבי יהודה: שור כשהוא חורש הולך ובוכה, ובחזירתו אוכל חזיו מן התלם. וזהו בא יבא ברנה. ע"כ,

לפי"ז יש לפרש החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה, שגם אם ח"ו לא ירדו גשמים בעתם, בכל זאת, החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה, כאמרם ז"ל.

*****

ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים, שנאמר לאור חציך יהלכו וגו', ע"כ,

מבואר, כי הם יוצאים להאיר בעל כרחם ע"י יסורים, וכי לזה יקרא ששים ושמיים, ואיך אפשר לומר שהם יוצאים בשמחה, כאשר יורים בהן יום יום שיאירו,

ויש ליישב, עפ"י מה דאיתא (שבת פ"ח ב') תנו רבנן, עלובין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמיין ביסורין, עליהן הכתוב אומר, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ע"כ,

מהא דאמרו ז"ל, כי העושין מאהבה ושמיים ביסורים הם דומין לשמש, אנו למידין כי השמש יוצאת להאיר באהבה אע"פ שנעשה הדבר ע"י יסורים,

לפי"ז מתורצת קושיתנו כפתור ופרח, דאע"פ שהשמש יוצאת להאיר ע"י יסורים, כאמרם ז"ל שבכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות, בכל זאת השמש יוצאת בשמחה, כמ"ש ששים ושמיים.

*****

כז, ראש חודש לנשים

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מה) דן אהרן דין בינו לבין עצמו, אמר אם אני אומר להם תנו לי כסף וזהב, מיד הם מביאים, אלא הריני אומר להם תנו נזמי נשיכם בניכם ובנותיכם ומיד הדבר בטל, שנאמר (שם ב) ויאמר אליהם אהרן פרקו וגו'.

שמעו הנשים ולא רצו, ולא קבלו עליהן לתן נזמיהן לבעליהן, אלא אמרו להם, לעשות שקוץ ותועבה שאין בו כח להציל לא נשמע לכם.

ונתן להן הקדוש ברוך הוא שכרן בעולם הזה, שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים. ונתן להם שכר לעולם הבא, שהן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים, שנאמר [תהלים קג, ה] המשביע בטוב עדיך וגו'.

בביאור דברי פרקי דרבי אליעזר שהנשים קיבלו שכר על שלא רצו לתת זהב לעגל, שלא יעשו מלאכה בראש חודש,

מבאר הרד"ל בהוספות, ששכרם בראש חודש, משום ההתחדשות של הלבנה בכל חודש, ובזה השווה באריכות נשים לראש חודש, עכ"ד הרד"ל, ואפשר לומר ברמז, מהא דאיתא, (שבת קמ"ז) החודש הזה לכם, כלומר לנשים, הוא מכיוון והחרש היה לבן, שלא שמעו לתת לעגל.

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555 נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com